

soite

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja
terveyspalvelukuntayhtymä

Valinnanvapauslainsäädäntöä koskeva lakiehdotus Asiakasseteli

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Kuulemistilaisuus 27.4.2018

Vs toimitusjohtaja Minna Korkiakoski-Västi

MISTÄ KÄSIN ARVIOIN LAKIEHDOTUSTA?

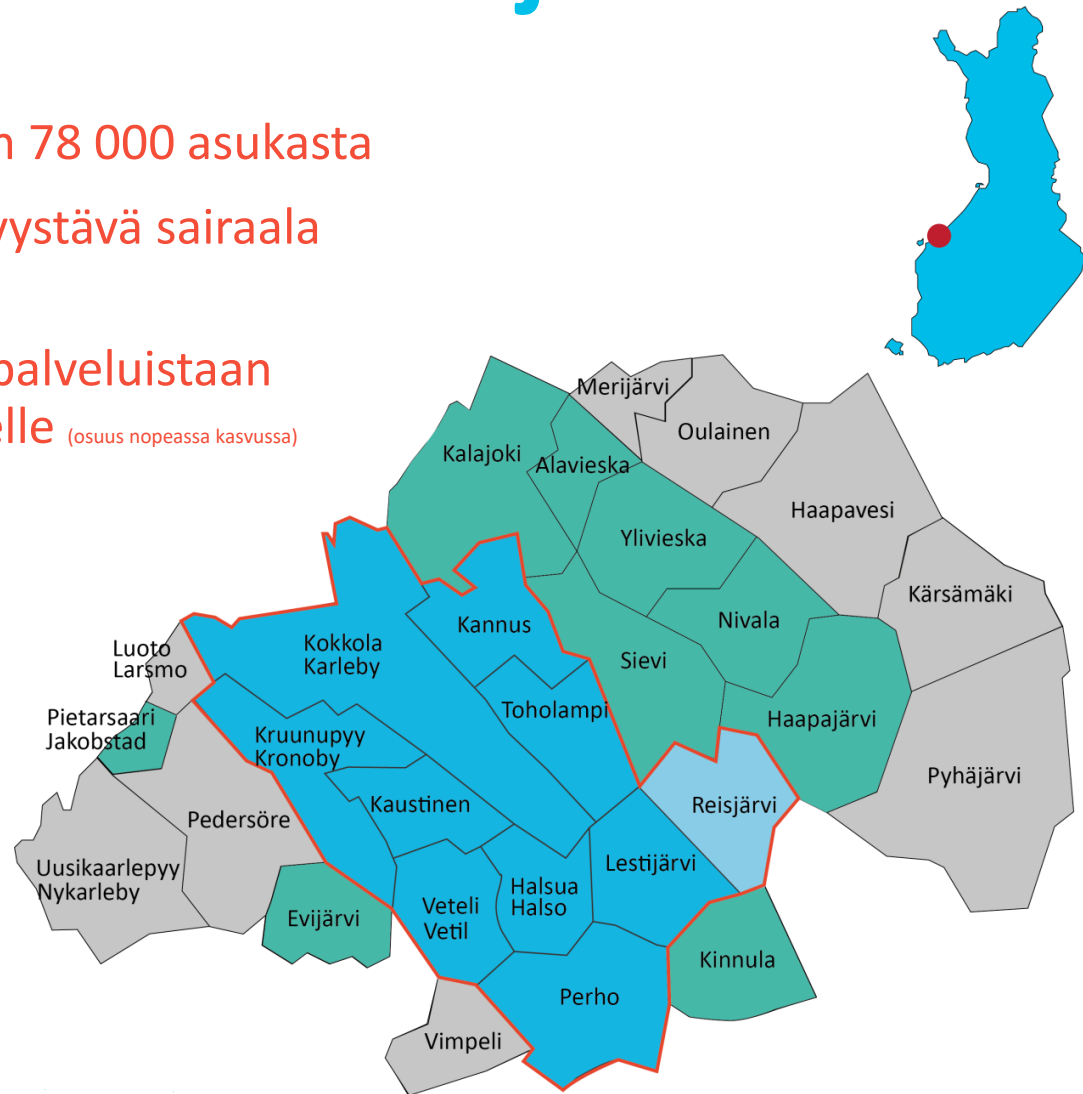
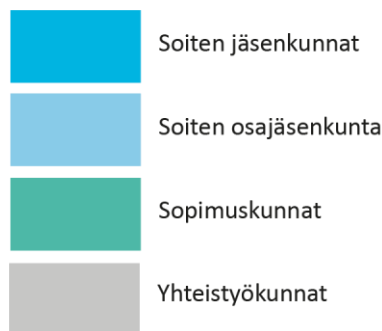
Mikä on Soite?

- Soite on 1.1.2017 toimintansa aloittanut perus- ja erikoispalvelut sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhteenliittävä kuntayhtymä Keski-Pohjanmaalla
 - Perusterveydenhuolto
 - Sosiaalipalvelut
 - Erikoissairaanhoido:
Keski-Pohjanmaan keskussairaala
 - Erityishuoltopiiri
- Budjetti 320 M €
- Henkilöstöä 3.700

Toiminta-alue: Keski-Pohjanmaa

- Maan pienin maakunta
- Jäsenkuntien väestöpohja noin 78 000 asukasta
- K-PKS Kokkolassa on lähin päivystävä sairaala n. 200 000 asukkaalle
- Tuottaa erikoissairaanhoidon palveluistaan 25% jäsenkuntiensa ulkopuolelle (osuus nopeassa kasvussa)

Soite perustuu integraatioon eli palveluiden yhteensovittamiseen ja yhteiseen vastuuseen

- **Palvelut on jaoteltu neljälle tasa-arvoiselle toimialueelle:**
 - Terveyden ja sairaanhoidon palvelut
 - Erikoissairaanhoito ja perusterveydenhuollon avopalvelut
 - Hoito ja hoiva
 - Vanhustenhuolto ja perusterveydenhuollon vuodeosasto
 - Perheiden palvelut
 - Sosiaalityö, psykiatria, neuvola, lasten erikoissairaanhoito ja –psykiatria
 - Kehitysvammahuolto ja vammaispalvelut
 - Myös erityishuoltopiirin palvelut
- **Yksi budjetti, yksi johtoryhmäpöytä, yksi vastuu, samat maakunnan kuntia edustavat poliittiset päättäjät**
 - Purettu päällekkäisyyttä ja vähennetty osaoptimointia
 - Vahvistettu avohoitoa, vähennetty osastohoitoa, vahvistettu peruspalveluja, lisätty palvelusetelin käyttöä

Tavoite toteutui moninkertaisena

ASIAKAS- JA POTILAS

- Yhtenäinen ja koordinoitu hoitopolku
- Yhteinen potilas- ja asiakastietojärjestelmä tukee
- Palaute asiakkailta, jäsenkunnilta ja oman organisaation asiantuntijoilta ollut hyvää ja kaikki ovat edellyttämässä mallin jatkamista
 - Usko sote-integraatioon on kasvanut toiminnan myötä

TALOUS

- Soiten Jäsenkuntien vuotuinen sote-kustannuskasvu + 5,7 % kääntyi ensimmäisenä toimintavuonna – 2,4 % kustannusten vähennykseksi
 - Yksi budjetti, yksi vastuu, integroitu toimintamalli
- Soiten sote -nettomenot 2017 (Kuntaliitto 13.4.2018)
 - Toteuma 3.201 € / asukas indeksi 105 (2016: 3.483€ ja 107)
 - tarvevakioidut 3.116 € / asukas indeksi 99 (2016: 3.400 € ja 104)
 - Muutos ei ole sattumaa

Mitä Soiten mallille tapahtuu esitetyn lainsäädäntömuutoksen myötä?

- Kukaan ei ole pystynyt osoittamaan järkiperusteltua syytä sille, että vahvasta integraatiosta tulisi luopua
- Olemme joutuneet toteamaan, että lakiehdotus tulee pääosin purkamaan toimivaksi osoitetun mallin
 - Integroitu keskitetty toimintamalli toimii ainakin pienen maakunnan alueella
 - Joudumme palaamaan ”vanhanaikaiseen” organisaatioon
- Tarvitaan riittävän laajat hartiat, mutta integroitu hallinto- ja toimintamalli on keskeisin menestystekijä jotta turvataan sujuvat hoitopolut
 - **Yksi budjetti, yksi vastuu, yksi johto**

Muutamia poimintoja lakiehdotuksen haasteista

Integraatio ja peruspalveluiden vahvistaminen

- Integraatio purkautuu tai ei toteudu

- Tavoite saumattomasta asiakas- ja potilaspolusta ei toteudu
- Tarvitaan erillinen resurssi Liikelaitokseen palveluohjaukseen ”liikenteenohjaajaksi” ja Järjestäjällä on omansa
- Kokonaisuuden hallinta rikkoontuu
- Osoptimoinnin riski kasvaa

- Peruspalveluiden vahvistuminen ei toteudu

- Riski Erikoissairaanhoidon/Liikelaitokseen tulevista läheteistä kasvaa (valvontatehtävä järjestäjälle todella haastava, sillä lähetevirta muodostuu yksilötapauksista)
 - Lähetepotilas on helposti osoptimoitu potilas
 - Jos läheteestä esh:hon sote-keskusta rangaistaan taloudellisesti, voi se puolestaan estää asianmukaisen hoidon toteutumisen
 - Rahoituksen keinoin osoptimoitua on vaikea ehkäistä turvallisesti

Lisäresurssia hallintoon ja rajapinnoille

- Resurssin lisätarve ja kohdentuminen hallintoon
 - Järjestäjän ja tuottajan eriyttäminen
 - Mistä rahat ja mistä osaajat
 - Julkisessa tuotannossa Liikelaitoksen ja Suoran valinnan palveluiden eriyttäminen
 - Haastaa toimivan julkisen sektorin tuotantoprosessit
 - Mahdollisesti myös tukipalveluiden eriyttäminen
- Syntyy lisää hallintoa ja kalliita rajapintoja, joissa vastuun jakautuminen on epävarma
- Ennakoimattomuus on haaste suunnittelulle
 - Markkinat ohjaavat pitkälle resurssien kohdentumista
 - Järjestäjä seuraa markkinoiden tekemiä ratkaisuja eikä pysty vaikuttamaan niihin -> julkinen varmistajana

Valinnanvapaudessa ei toteudu yhdenvertaisuus

- Markkinat päättävät valinnanvapauden laajuudesta
 - Markkinat toimivat kaupallisin tuottoehdoin -> markkinoita eri tavoin käytettävissä eri puolilla kotikuntaa, eri puolilla maakuntaa ja eri puolilla maata
- Valinnanvapauden toteutuminen riippuvainen
 - Markkinoista
 - Liikelaitoksen päätöksestä käyttää asiakasseteliä
- Potilaat ja asiakkaat eri arvoisessa asemassa riippuen asuinpaikastaan
 - asiakassetelin käyttöasteen osalta myös yritykset ja järjestöt

Suoran valinnan palvelut

- Yksityinen markkina lisää saatavuutta
 - Julkisen palvelun käyttö lisääntyy -> kustannusten kasvu erityisesti suun terveydenhuollossa
- Haasteellista kannustaa eriytettyä toimijaa toimimaan kokonaisvastuun periaatteella, kun tekeminen perustuu markkinatalouteen
 - Rahoituskannuste ei riitä kattamaan kaikkia kannustintarpeita
 - Vaatii tiukkaa valvontaa Järjestäjältä

Voiko suoran valinnanpalveluissa ”kilpailla” reilusti

- Liikelaitoksella on tuottajan tehtävän lisäksi viranomaistehtävä sekä Perälautatehtävä
 - Liikelaitoksen / liikelaitoksen yhtiön perälautatehtävä osuus usein syrjäseutujen ja kalliisti tuotettavien yksiköiden ylläpitoon
 - Riittääkö rahoitusmalli kattamaan syrjäseututoiminnan lisähinnan?
 - Markkinat hoitaa kustannustehokkaat alueet
 - Julkista sektoria sitoo kallis ja kankea lainsäädäntö julkisista hankinnoista
 - Sote-keskus ja hammashoidon toiminnoissa tulisi voida tukeutua liikelaitoksen kanssa yhteisiin tukipalveluihin, jotta kustannustehokkuus maakunnan tuotannossa turvataan

Asiakasseteli (a)

- Pakolliset ja harkinnanvaraiset asiakassetelit
 - Kokemus vapaaehtoisista palveluseleleistä on erittäin hyvä
 - Vähentänyt mm kilpailutetun ostopalvelun problematiikkaa
- Edellyttää hyvän yksilökohtaisen palveluohjauksen
- Liikelaitos (tuottaja itsekin) päättää käytön laajuudesta sekä asiakkaan palvelutarpeesta
 - Kilpaileva elementti omalle toiminnalle
 - Haastavaa näyttää toteen, milloin on lakisääteiset perusteet olla ottamatta käyttöön ("vaarantaa potilasturvallisuuden tai Liikelaitoksen toimintaedellytykset)
 - Harkinnanvaraisuus on Riski yhdenvertaisuuden toteutumiselle mutta on myös välttämätön mahdollistaja erityisesti pienimmille maakunnille
 - Riski ei liity vain esh päivystykseen, myös peruspalveluissa

Asiakasseteli (b)

- Onko asiakasseteli Liikelaitoksen budjettiraamissa sisällä vai siitä erillinen?
 - Jos sisällä, on riskinä jättää käyttämättä, jotta oma toimintavolyymi säilyy hyvänä
 - Jos ulkona eli ”eri rahoista”, on riskinä kokonaiskustannusten kasvu
- Haasteena oikeudenmukainen arvon määrittäminen kuten palvelusetelissä
- Vaihtoehtona olisi ollut laajentaa palvelusetelin käyttöä ja esim määrittellä suhteellinen osuus (mukana myös suoran valinnan palvelut)
 - Näin olisi varmistettu asiakkaan ja potilaan valinnanvapauden laajentuminen

Aikataulu

- Riski, että erityisesti Järjestäjän työkalut ja tietohallinto eivät ole valmiina käynnistystä varten
 - Suurin riski liittyy pilotteihin
- Miten julkinen toimija eriyttää ja yhtiöittää organisaationsa riittävän nopeasti kun valmistautumisaikaa ei ole
 - Ehtiäksemme täytäntöönpano olisi jo pitänyt aloittaa, mutta asiat liian auki
 - Kunnat ovat varmuuden vuoksi myyneet kiinteistöjä
 - Markkinoita on jaettu yksityisille suuryrityksille maakunnissa

Talous

- Edellä todettu useita taloudellisia vaaranpaikkoja
- Ei ole esitetty uskottavia perusteita sille, että esitetty malli tuottaisi odotusarvon 3 Mrd suuruisesta kustannusten kasvun leikkaantumisesta
 - Harvoin pirstomalla saavutetaan parempi hyöty kuin kokoamalla resurssit yhteen
 - Yksityisen tuoma ”sparraus” julkiselle ei ole riittävä peruste

Lainsäätäjän tarkoitus on oikeansuuntainen

- Keinovalikoima monelta osin päinvastainen kuin ns integroiduissa sote-organisaatioissa
 - Miksi myönteiset kokemukset ”pilotit” on ohitettu tavalla, mikä estää onnistuneen toimintamallin jatkamisen myös näissä?
 - Mahdollisuus jatkaa määräaikaaisesti kokeilu- ja vertailualueena?
 - Alueelliset ja maakunnalliset Sote-Onnistumiset on tehty koordinoimalla palvelut yhteen kokonaisuudeksi – lakiehdotuksessa uskotaan, että pirstomalla kokonaisuus uudelleen pieniin osiin saavutetaan tavoiteltu kokonaistulos
 - Pirstotun järjestelmän koordinointi on järjestäjälle ylimitoitettu tehtävä ja kasvattaa ennakoimattomuudessaan kustannuksia